VERBE CU PREDICAȚIE INCOMPLETĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ

ELENA CONSTANTINOVICI

Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu” al MEC

Rezumat. *Articolul tratează problema verbelor care nu pot îndeplini funcția de predicat fără compliniri suplimentare. E vorba de verbele cu predicatie incompletă a căror schema sintactico-valențială este completată de elemente care, în general, nu sunt obligatorii pentru caracterizarea subiectului. Din această categorie, fac parte, după cum se știe, circumstanțele. Cu toate acestea, unele verbe includ circumstanțele în structura lor actanțială, atribuindu-le un statut asemănător cu cel al rolurilor actanțiale. Acest fapt e determinat de insuficiența semantică a lexemelor verbale. Cel mai frecvent apar în această poziție circumstanțele de loc, urmate de cele instrumentale, cele de timp, de mod, de cauză etc.*

Cuvinte-cheie: *predicație, funcție, verb, actant, circumstanțe, schemă sintactică.*

Abstract. *The article deals with the problem of verbs that cannot fulfill the function of predicate without additional fulfillments. These are verbs with incomplete predication whose syntactic-valence scheme is complemented by elements that, in general, are not mandatory for characterizing the subject. As is well known, circumstances are part of this category. However, some verbs include circumstances in their actantial structure, giving them a status similar to that of actantial roles. This fact is determined by the semantic insufficiency of verbal lexemes. The most frequently appear in this position are the circumstantial of place, followed by the instrumental, the temporal, the modal, the causal etc.*

Keywords: *predication, function, verb, actant, circumstances, syntactic scheme.*

Predicația (sau predicativitatea) poate fi definită ca un raport sintactic stabilit între grupul subiectului și cel al predicatului pentru a constitui un enunț. Cu alte cuvinte, predicația este o relație dintre 2 funcții: de identificare (a subiectului) și de descriere (a predicatului). Deci cele două constituente ale nivelului predicativ – subiectul și predicatul – au funcții diferite: subiectul are funcția referențială, de identificare a unui obiect din realitate, despre care se va spune ceva cu ajutorul predicatului. Predicativului îi revine funcția comunicativă de caracterizare a obiectului ales pentru a alcătui un enunț. Verbul care exprimă predicatul spune ceva despre subiect, dar nu de unul singur. De cele mai multe ori, el înglobează toate elementele care caracterizează subiectul dintr-un anumit enunț, elemente

care se numesc determinanți. Asta pentru că „predicatul logico-sintactic este partea componentă a enunțului organizată în jurul unui verb. El este constituit din verbul centru împreună cu toți determinanții verbului, care, indiferent de natura relației și de gradul de coeziune față de centru, aduc o informație importantă pentru caracterizarea obiectului comunicării” (Bărbuță, p. 83). Numărul de determinanți este prevăzut de structura actanțială a verbului care cuprinde vecinătățile actanțiale cu matricea de roluri tematice obligatorii, caracteristice pentru relațiile actanțiale sau circumstanțiale ale unui verb. Aceste tipuri de relații semantice reprezintă situațiile și participanții implicați.

Mutatis mutandis, teoria solidarităților lexicale, elaborată de Eugen Coșeriu, indică un fapt asemănător care are loc la nivel lexical. Uneori cuvintele se presupun unele pe altele datorită structurii lor semantice, formând perechi lexicale: *a lătra – câine, a necheza – cal, a înflori – plantă, a doborî – copac* (Coșeriu, p. 8). Mai multe relații de tipul acesta au fost relevate în literatura de specialitate. De exemplu, obiectul și însușirea lui permanentă (*zahăr – dulce, lămâie – acru, zăpadă – alb, iarbă – verde, lamă – ascuțit* etc.); acțiunea și agentul ei (*a lătra – câine, a mieuna – pisică, a scrie – scriitor, a cumpăra – cumpărător* etc.); acțiunea și instrumentul ei (*a mătura – mătură, a tăia – cuțit, a ara – plug, a pieptăna – pieptene* etc.); acțiunea și locul desfășurării ei (*a dormi – pat, a ședea – scaun, a merge – drum, stradă, a învăța – școală* etc.); acțiunea și cauzatorul ei (*a vedea – a arăta, a arde – a aprinde, a avea – a da* etc.) (Constantinovici, p. 241-242). Eugen Coșeriu menționa într-una din conferințele sale că unele cuvinte (se referea la cuvintele care denumesc părțile corpului) nu pot fi utilizate fără determinanți. Nu poți spune **Am văzut o femeie cu picioare*. sau **Un copil cu ochi se uita la mine*. Trebuie să spunem cum erau picioarele (*frumoase, drepte, strâmbe*) sau ochii (*mari, albaștri, negri, plânși* etc.).

Să examinăm următoarele enunțuri, care reprezintă toate tipurile de valență a verbului:

(1) *Fulgeră.* (2) *Câinele mușcă.* (3) *Un elev a abandonat școala.* (4) *Copiii i-au dăruit profesoarei flori.* (5) *Noi am arendat un spațiu pentru birou de la prietenii noștri pe un termen de un an.*

Dacă am încerca să eliminăm măcar un singur determinant din aceste enunțuri, ele ar fi incomplete. Sunt însă cazuri, când, pe lângă garnitura de determinanți strict obligatorii, verbul are nevoie și de alte compliniri pentru a exprima plenar enunțul.

În literatura de specialitate este unanim recunoscut faptul că actanții și circumstanțele ocupă locuri diametral opuse în structura actanțială a verbului. Dacă actanții, fiind implicați obligatoriu în procesul exprimat de verb, necesită exprimare explicită, circumstanțele, de obicei, au un rol secundar în conturarea situației din realitate, din care cauză capătă o prezență facultativă în structura sintactico-valențială a verbului. De obicei, actanții sunt considerați

constituenți interni, adică poziții regizate de verb, cu prezență obligatorie în formula sintactică a verbului, iar circumstanțele, constituenți externi, care nu fac parte din structura sintactică a verbului. Cercetările ulterioare au stabilit că „și printre circumstanțe pot fi delimitați constituenți interni, care constituie poziții regizate de verb și sunt, de regulă, incluși în structura actanțială a verbului, și constituenți externi care nu țin de formula sintactică a verbului. Caracterul facultativ sau obligatoriu al circumstanțelor este legat de specificul semantico-valențial al verbului.” (Constantinovici, p. 239)

Astfel, verbele intransitive sunt monovalente și construiesc enunțuri complete fără determinanți: *Lumânarea arde.*, *Copiii aleargă.*, *Copacii înverzesc.* Există însă și verbe intransitive care necesită determinări pentru a completa predicatul și a înțelege enunțul. De exemplu, verbele: *a apărea*, *a crește*, *a deveni*, *a fi*, *a se întoarce* etc. au nevoie de un determinant în plus pentru a alcătui un predicat care să caracterizeze subiectul mai bine: *Mașina apare de după colț.* *Iarna se întunecă repede.* *Venitul crește vertiginos.* *Satul se află în vale.* Fără acești determinanți circumstanțiali, enunțurile ar fi mai greu de înțeles. Anume în aceste cazuri se vorbește despre o predicăție incompletă. Cu alte cuvinte, o predicăție „este incompletă atunci când propoziția al cărei predicat nu are un înțeles deplin decât dacă este însoțit de una sau mai multe compliniri (determinanți) care îi precizează și îi întregesc sensul. Complinirea sau complinirile verbului se află în raporturi condiționate cu verbul, prezența lor decurgând ca o necesitate din semantica lui.” (Sandulescu, Vianu; Volumul 4, Preda, p. 351-352). Astfel de cazuri se atestă în toate clasele sintagmatice de verbe. Verbele tranzitive sunt bivalente, structura lor este completă cu o singură complinire, dar unele verbe tranzitive necesită, pe lângă un complement direct obligatoriu, și alte complemente pentru a-și completa semnificația. De exemplu, verbul *a denumi* este tranzitiv, al cărui sens este <A da un nume>, iar schema sa actanțială este: $N_1 + V + N_2 + N_3$

◇ A denumi *pe cineva / ceva*: un obiect, un fenomen.

◆ *Specialiștii denumesc acest produs geam termoizolant. Cercetătorii denumesc acest fenomen iluzia controlului. Părinții au numit-o Ana. Colectivul l-a ales pe Ion președinte.*

În cazul acesta, cel de-al doilea determinant nu caracterizează subiectul, ci complementul direct. De aceea în gramatică este cunoscut ca un complement al obiectului. La fel e și în cazul verbelor dublu tranzitive. În unul din sensurile sale <A chestiona, a examina>, verbul *a întreba* reclamă 2 compliniri pentru a exprima plinar situația de comunicare, având schema: $N_1 + V + N_2 + N_3$

◇ A întreba *pe cineva ceva*: pe elevi cuvintele, pe un student temele la examen, pe un trecător drumul spre gară etc.

◆ *Profesorul îl întreabă pe elev tema.*

În limba română există mai multe verbe cu predicăție incompletă. După cum am arătat mai sus, sunt verbe care necesită actanți suplimentari pentru a suplini pozițiile deschise. Dar sunt și verbe care necesită implicarea obligatorie

a circumstanțelor, cel puțin, în unul sau două sensuri ale sale. Anume aceste verbe sunt mai interesante din punctul de vedere al predicăției incomplete. De exemplu, *a se afla*, *a apărea*, *a proveni*, *a depinde*, *a pretinde*, *a locui* etc. deschid anumite poziții libere pentru circumstanțe care neapărat trebuie ocupate, în caz contrar, enunțul va rămâne incomplet, neterminat: **Mașina apare*. **Satul se află*. **El locuiește*. etc. După cum e lesne de observat, în aceste contexte circumstanțele sunt obligatorii pentru plenitudinea semantică a enunțului.

În continuare, vom analiza câteva verbe cu predicăție incompletă, a căror structură actanțială include circumstanțialele pe poziții obligatorii. Dintre toate circumstanțele, **complementul circumstanțial de loc** apare cel mai des ca fiind obligatoriu. La o primă selecție, au fost identificate următoarele verbe cu circumstanțial de loc obligatoriu fie integral, fie parțial, doar la anumite sensuri: *a se afla*, *a ajunge*, *a se arăta*, *a se arunca*, *a așeza*, *a se așeza*, *a se concentra*, *a coborî*, *a se coborî*, *a da*, *a se deplasa*, *a se depărta*, *a depozita*, *a depune*, *a dispărea*, *a se duce*, *a fi*, *a ieși*, *a se instala*, *a intra*, *a încuia*, *a se îndrepta*, *a înnopta*, *a se juli*, *a se lega*, *a locui*, *a se muta*, *a proveni*, *a se situa*, *a se stabili* etc. După cum e lesne a observa, verbele selectate sunt fie intransitive, fie tranzitive, fie pronominale. Schema sintactico-valențială a verbelor intransitive și pronominale este următoarea: $N_1 + V + \text{Circ.}_{\text{loc}}$.

A se așeza v. pron.

1. A lua loc, a se pune.

◇ *Cineva se așază*: pe scaun, pe canapea, pe pat, în fotoliu, pe covor, pe podea, în bancă, pe pământ, pe iarbă, la soare, la umbră, sub un copac, la fereastră, lângă cineva, pe locul său, pe locul altuia, la masă, alături, jos.

◆ *Toți elevii s-au așezat în bănci. M-am așezat în fotoliu. Îmi permiteți să mă așez lângă dumneavoastră?*

2. A se lăsa din zbor.

◆ *Pasărea s-a așezat pe o creangă. Albinele se așază pe flori. Porumbelul s-a așezat pe pervazu ferestrei. Un stol de păsări se așază în teiul bătrân.*

A coborî v. intr.

1. A se da jos, a se deplasa în jos.

◇ A coborî: din copac, din mașină, dintr-un vehicul, din autobuz, din tren, de pe cal, de pe acoperiș, de pe munte, la subsol, în stradă, în pivniță, în mină, în peșteră, la vale, pe pământ, pe mal, pe țărm, pe o insulă, pe uscat, pe scări, pe trepte.

◆ *Turmele coboară de pe munte la iernat. Un domn a coborât grăbit pe scări. Coborâți la prima (stație). Eu cobor la stația terminus.*

2. A apune.

◆ *Soarele coboară către asfințit / spre apus / spre orizont. Soarele a coborât după deal / după munte.*

3. A fi orientat în jos.

◆ *Drumul coboară spre câmpie. Cărarea a început să coboare către baza muntelui. Panta coboară pieziș.*

4. A se lăsa, a cădea.

◆ *Noaptea coboară peste oraș. Peste câmpie a coborât ceața.*

A fi v. intr.

A se afla, a se găsi.

◇ A fi: acasă, pe stadion, la facultate, în oraș, în provincie, la țară, la munte, la mare, din Moldova, în străinătate.

◆ *Aici sunt, aici rămân. El este în clasă. El nu e aici. El e din București. Mașina e în garaj. Cheile sunt în ușă. Cartea este pe masă. Casa e pe malul unui lac. El este cu prietenii săi. Cine e acolo? Cine e aici? Din ce loc ești? Unde ați fost?*

A ieși v. intr.

1. A trece din interior în exterior; a părăsi.

◇ A ieși: din cameră, din casă, din spital, din închisoare, în stradă, în grădină, în parc, în oraș, pe poartă, pe ușă la tablă, la aer, la pădure, la iarbă verde, la plimbare, la cumpărături, la vânatoare.

◆ *Trenul iese încet din gară. Doctorul i-a dat voie să iasă afară. Mingea a ieșit din teren. Mașina a ieșit din tunel. Foamea îl face pe lup să iasă din pădure. Râul a ieșit din matcă.*

2. A se ivi, a apărea, a se face văzut sau auzit.

◇ A ieși: la iveală, la lumină, din nori.

◆ *Avionul a ieșit din nori. Cartea a ieșit săptămâna trecută. Adevărul a ieșit din gura copiilor.*

3. A părăsi o stare, o situație, o împrejurare.

◇ A ieși: la pensie, la lucru, din partid, din serviciu, din rând, din joc, din încurcătură, din necaz, dintr-un impas, din starea de șoc, din starea de criză, din uz.

◆ *Abia am ieșit din iarnă. Bolnavul a ieșit din comă. Ion se zbate să iasă din sărăcie.*

A se instala v. pron.

A se așeza, a se stabili într-un loc.

◇ A se instala: într-un nou apartament, într-un oraș, într-un han, într-un hotel, la un hotel, în locuință nouă, într-un fotoliu, într-un post, într-o meserie, la cineva ca la el acasă.

◆ *Ei s-au instalat de mult în acest apartament. Se instalase în fața lui și-l măsura cu privirea. S-a instalat la noi și n-a mai plecat.*

A intra v. intr.

1. A trece din afară înăuntru.

◇ A intra: înăuntru, în casă, în cameră, într-un birou, într-un imobil, în mănăstire, într-o țară, pe o stradă laterală, tot mai adânc în pădure, în inima pădurii, în apă, pe ușă, pe fereastră.

◆ *Profesorul a intrat în clasă. Trenul intră în gară. Vasul intră în port. Hoțul a intrat pe fereastră. Trupele dușmane au intrat în oraș. Fumul intră în*

casă. Lumina intră prin geamurile mari. Nu poți intra acolo. Sărăcia intră pe ușă și dragostea iese pe fereastră.

A se îndrepta v. intr.

A porni într-o anumită direcție, a se orienta.

◇ A se îndrepta: spre casă, spre ușă, spre pădure, spre sud, spre nord, spre un loc, într-acolo, către cariera de profesor, către prăpastie, spre dezastru, către o catastrofă.

◆ *Băiatul s-a îndreptat către geam. Trenul se îndreaptă spre granița. Pasagerii s-au îndreptat spre ieșire. Toate privirile s-au îndreptat spre noi.*

A lucra v. intr.

A munci.

◇ A lucra: la fabrică, la uzină, la întreprindere, la căile ferate, la o companie, la o firmă, la un ziar, la televiziune, la vamă, pe un vas fluvial, pe câmp, în producție, în port, în cercetare, la domiciliu.

◆ *Tipul ăsta lucrează într-o bancă.*

A (se) opri v. intr.

A sta pe loc.

◇ A opri: în fața casei, la semafor, la intersecție, la marginea șoselei, la trecerea pe calea ferată.

◆ *Acceleratul nu oprește în această stație. Taxiul a oprit în mijlocul drumului.*

◇ A se opri: lângă ușă, lângă cineva, în drum, la jumătatea drumului, la mijlocul drumului, la colțul străzii, la marginea trotuarului, pe pod, într-un port // din mers, din drum.

◆ *Ne vom opri la restaurantul de pe traseu. Convoiul s-a oprit pe câmp deschis pentru un popas de noapte. Trenul s-a oprit în stație.*

Schema sintactico-valențială a verbelor tranzitive cu complement circumstanțial de loc obligatoriu este următoarea: N₁ + V + N₂ + Circ.^{loc}.

Verbele următoare (în unul sau în câteva din sensurile sale) reclamă 2 compliniri, una actanțială, iar alta circumstanțială (în cazul discutat aici – circumstanțial de loc)

A așeza v. tr.

A pune.

◇ A așeza pe cineva / ceva: un copil, elevii, oaspeții pe scaun, în bănci, la mese.

◆ *Învățătoarea i-a așezat pe elevi în bănci. Au așezat dulapul lângă perete. Chelnerul așază tacâmul lângă farfurie.*

A coborî v. tr.

A da jos.

◇ A coborî ceva: un sac, o ladă, un geamantan, un bolnav pe scară, storurile, cortina, steagul, pânzele // din pod, din căruță, din mașină.

◆ *Unchiul a coborât sacii din căruță. Dan și-a coborât lucrurile la intrare.*

A da v. tr.

A arunca, a azvârli, a pune, a băga.

◇ A da *pe cineva / ceva*: cana, hainele vechi // afară, deoparte, de pământ, la coș, la gunoi, la fier vechi.

◆ *Bunica a dat pâinea în cuptor. Ciobanii au dat oile în luncă. Bărbatul a oftat și și-a dat pălăria pe ceafă. Să dai oglinda asta spartă la gunoi. Dă-l afară!*

A depune v. tr.

1. A lăsa un obiect din mână, punându-l undeva; a prezenta; a face; a renunța.

◇ A depune *ceva*: paltonul și pălăria la garderobă, valizele la casa de bagaje, o coroană pe un mormânt.

◆ *Președintele a depus o coroană de flori la monumentul eroilor căzuți în război. Un bărbat necunoscut a depus o bombă în vagonul trenului accelerat.*

2. A preda, a înregistra un act (în vederea unei proceduri).

◇ A depune *ceva*: o carte la bibliotecă, un document la arhivă, bani la o bancă, o cerere de angajare, un formular de înscriere la universitate, un proiect de lege în parlament.

◆ *El își depune banii câștigați la bancă. Familiile lor au depus deja plângere la poliție. Putem depune o scrisoare în instanță.*

A duce v. tr.

A îndrepta, a conduce spre...

◇ A duce *pe cineva undeva*: pe un copil la școală, la plimbare, în oraș, la un medic; pe un cunoscut acasă, la gară, la aeroport; pe un infractor la închisoare; turiștii la hotel; ostașii la luptă; caii la adăpat; turmele la păscut.

◆ *I-am dus pe copii la școală. L-am dus într-un loc sigur. Te vom duce la șeful nostru. Polițiștii l-au dus pe întemnițat în celulă. Voi duce barcă la mal. Dacă te iei după măgar, te duce la stână.*

A încuia v. tr.

1. A păstra sub cheie.

◇ A încuia *ceva*: bijuteriile într-un dulap, banii în safeu, lucrările în birou.

2. A reține închis într-o încăpere.

◇ A încuia *pe cineva*: în odaie, în subsol, în pivniță, în pod, în camera lui, într-o cabină telefonică.

◆ *L-au încuiat în odaie. Hoții i-au încuiat pe paznici în încăperea lor. Când au plecat din casă dimineața, părinții l-au încuiat pe copil înăuntru. L-au încuiat în camera lui.*

A uita

A lăsa involuntar.

◇ A-și uita *ceva undeva*: mânușile, cartea, banii, umbrela în autobuz // acasă, în clasă, undeva

◆ *Elevul și-a uitat caietul de matematică acasă.*

Celelalte circumstanțe apar mai rar în această poziție. **Complementul circumstanțial de timp** este obligatoriu la o serie de verbe intransitive a căror

schemă semantico-valențială este: $N_1 + V + \text{Circ.}_{\text{timp}}$, ca, de exemplu: *a fi*, *a se naște*, precum și tranzitive *a aștepta*, *a lăsa* a căror schemă este: $N_1 + V + N_2 + \text{Circ.}_{\text{timp}}$

A fi v. intr.

A se întâmpla, a se petrece.

♦ *Ultimul cutremur mare a fost în martie 1977. Vernisajul va fi mâine. Premiera e astăzi-seară.*

A lăsa v. tr.

A amâna, a păsui, a aștepta.

♦ A lăsa *ceva*: pe mâine, pe a doua zi, pe altă dată, pe mai târziu, de pe o zi pe alta.

♦ *Vom lăsa decizia asta pentru următoarea ședință. Am convenit să lăsăm pe altă dată discuția. Nu lăsa pe mâine ceea ce poți face astăzi. Lucrul de seară nu-l lăsa pe dimineață.*

A ține v. intr.

A dura, a dăinui.

♦ *Spectacolul a ținut două ore. Ploaia a ținut o săptămână. Furtuna nu va ține mult. Proviziile țin pentru o săptămână. Prietenia lor nu a ținut mult. Din păcate, fericirea ei nu ține o veșnicie. Tradiția asta ține de secole. Atâta ține pacea, cât vrea vecinul. Piatra ține mai mult ca lemnul. Cât o să mai țină oare frigul acesta?*

Schema semantico-valențială a verbelor care reclamă obligatoriu un **complement circumstanțial de mod** este următoarea: $N_1 + V + \text{Circ.}_{\text{mod}}$ Din această clasă fac parte verbele : *a se aprinde*, *a arăta*, *a se comporta*, *a costa*, *a se majora*, *a se purta*, *a proceda*, *a se reduce*, *a se ridica* etc.

A se aprinde v. pron.

(fig.) A se înflăcăra.

♦ *Cineva se aprinde: ușor, repede.*

♦ *Șeful meu se aprinde repede. Tipul se aprinde ușor.*

A costa v. intr.

A avea valoare de...; a se obține cu prețul.

♦ A costa: bani, o grămadă, o grămadă de bani, o groază de bani, o sumă frumușică, o avere / mai nimic, scump, ieftin, mult, puțin.

♦ *Cartea costă trei lei. Costumul costă o mie de lei. Mașina a costat o groază de bani. Timpul costă bani. Treaba asta va costa mai mulți bani. Anularea contractului ar costa o avere. Totul costă bani. Aceasta costă ceva mai scump. Rochia aceasta nu costă mai nimic.*

A se desfășura v. pron.

A decurge, a evolua.

♦ A se desfășura: bine, normal, conform planului, fără niciun incident, fără accidente, fără necazuri, fără dificultăți, cu succes, cum trebuia.

♦ *Evenimentele se desfășoară normal. Experimentul s-a desfășurat conform planului. Programul se desfășoară fără dificultăți. Operațiunea s-a*

*desfășurat fără pregătire suficientă. Audierea s-a desfășurat într-o atmosferă de dezacord exprimat între părți. Al doilea tur al alegerilor s-a desfășurat într-un mod regretabil. Totul s-a desfășurat***A se exprima** v. pron. A reda prin cuvinte; a vorbi.

◇ A se exprima: corect, confuz, pretențios, bombastic, eufemistic, vulgar, cu ușurință, cu dificultate, cu eleganță, cu dispreț, printr-un zâmbet, în cuvinte, în dialectul local, în termeni moderați, în termeni delicați, în alegorii, nefavorabil la adresa cuiva.

◆ *Ea se exprimă corect în limba română. Lor li se interzice în mod sistematic dreptul de a se exprima liber. Minoritățile au dreptul de a se exprima în limba lor maternă.*

A gândi v. intr. A medita, a judeca.

◇ A gândi: corect, greșit, lucid, logic, sănătos, pozitiv, rațional, neconvențional, serios, profund, intens, bine, mai pe îndelete, în sine, cu glas, cu voce tare, în imagini, în clișee.

◆ *Trebuie să gândim atent, inteligent. Gândim mai clar când ascultăm muzică. Trebuie să gândim cu mintea limpede. Nu suntem instruiți să gândim astfel. Facem antrenamentul ca să gândim altfel. În rest noi doi gândim la fel. Gândește întâi, apoi vorbește. El gândește una și spune alta.*

A înota v. intr. A înainta în apă prin înot.

◇ A înota: ca un pește, pe spate, sub apă, contra curentului, spre mal.

◆ *Naufragiații au înotat spre insulă. Nimeni nu poate înota atât de departe. Peștii înoată împotriva curentului.*

Și **complementul circumstanțial de cauza** apare pe poziție obligatorie pe lângă unele verbe, care alcătuiesc enunțuri având structura: N₁ + V + circ. de cauză.

A se aprinde (fig.) A se înflăcăra.

◇ *Cineva se aprinde: de dor, de dragoste, de pasiune, de bucurie.*

Tinerii se aprind de pasiune.

A se consuma v. pron.

A se epuiza.

◆ *Ea se consumă de prea mult efort. Vecinii se consumă din cauza unei vechi dușmanii.*

A fierbe v. intr. cu sensul (fig.) A fi într-o stare de mare agitație.

◇ A fierbe: de necaz, de nerăbdare, de indignare, de mânie, de furie.

◆ *Ion fierbea de ciudă. Fierbe în el sângele de mânie.*

Complementul circumstanțial instrumental a fost analizat din acest punct de vedere într-un alt studiu (Constantinovici, p. 241-244).

O serie de verbe cumulează mai multe complemente circumstanțiale pentru a caracteriza mai precis subiectul. Una dintre cele mai frecvente combinații este reprezentată de schema: N₁ + V + Circ._{loc.} + Circ._{mod.}. De exemplu:

A dispărea v. intr.

A ieși din câmpul vizual; a nu mai fi actual.

♦ *Cineva / ceva* dispare: din vedere, în întuneric, în ceață, în mulțime, în depărtare, înăuntru, după cotitură, după colină, la orizont, dincolo de linia orizontului, de pe scena politică // brusc, treptat, pe neobservate, pe neașteptate, ca prin farmec.

♦ *Ion a dispărut pe neobservate de la petrecere. Hoțul a dispărut brusc din vedere. Mulți politicieni dispar treptat de pe scena politică.*

A ieși v. intr.

1. A trece din interior în exterior; a părăsi.

♦ *A ieși: din cameră, din casă, din spital, din închisoare, în stradă, în grădină, în parc, în oraș, pe poartă, pe ușă, la tablă, la aer, la pădure, la iarbă verde, la plimbare, la cumpărături, la vânătoare. / pe furiș.*

♦ *Copilul a ieșit pe furiș din casă.*

A intra v. intr.

1. A trece din afară înăuntru.

♦ *A intra: înăuntru, în casă, în cameră, într-un birou, într-un imobil, în mănăstire, într-o țară, pe o stradă laterală, tot mai adânc în pădure, în inima pădurii, în apă, pe ușă, pe fereastră. // prin efracție, cu forța, repede, val-vârtej, ca o furtună, ca o vijelie, agale, pe furiș, pe dibuite, în treacăt, pentru câteva minute, tropăind.*

♦ *Bunicul intră tropăind în casă. Corabia intră triumfal în port. Hoțul a intrat în casă prin efracție. Armata a intrat cu forța în oraș.*

A se opri v. pron.

A rămâne undeva temporar, a zăbovi.

$N_1 + V + \text{Circ.}_{\text{loc.}} + \text{Circ.}_{\text{timp.}} / . + \text{Circ.}_{\text{de scop.}}$

♦ *A se opri: într-un loc, la un han, într-un oraș / câteva zile, un timp, mai mult de o săptămână / pentru a încheia un contract.*

♦ *Ne-am oprit la un hotel o săptămână, pentru a vizita toate muzeele. Ne vom opri o zi la Brașov, pentru a vedea Biserica neagră.*

Rezumând, se poate spune că predicția este o relație dintre funcția de identificare a ceea ce urmează să constituie conținutul enunțului, funcție proprie subiectului, și funcția de descriere, de caracterizare, proprie predicatului. Pentru a prezenta și a contura mai bine subiectul, verbul, folosit pentru exprimarea predicatului, antrenează toată gama de actanți, selectându-i pe cei strict necesari, obligatorii. Totuși, unele verbe au nevoie de elemente suplimentare pentru a reda plenar conținutul enunțului. Acestea sunt verbele cu predicție incompletă. De cele mai multe ori, aceste elemente se găsesc printre circumstanțe, care, de regulă nu fac parte din complinirile obligatorii ale verbului. Mai frecvent apare circumstanțialul de loc, urmat de celelalte circumstanțiale.

Referințe bibliografice:

1. BĂRBUȚĂ, Ion. Structura pragmasemantică a enunțului din limba română, Chișinău, 2012.
2. COȘERIU, Eugen. Solidaritățile lexicale. În: Philologia, 2021, nr. 1, p. 7-17.
3. CONSTANTINOVICI, Elena. Circumstanțele și structura actanțială a verbului. În: Omagiu lui Ion Dumbrăveanu la 70 de ani. Chișinău, 2009, p. 239-244.
4. SANDULESCU, C. George, VIANU, L. Gramatica limbii engleze, București, 2011. Volumul 4 –Verbul– de Ioan Aurel Preda. p. 351-352.

Notă: Articolul a fost realizat în cadrul proiectului de cercetare 20.80009.1606.01 *Valorificarea științifică a patrimoniului lingvistic național în contextul integrării europene*, Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu” al MEC.